

KNJIŽNIČARSKÉ NOVICE

3(1993), št. 11

12. november 1993

STROKOVNI SVET ZA KNJIŽNIČARSTVO

IZREDNA SEJA STROKOVNEGA SVETA ZA KNJIŽNIČARSTVO

Dne 11.10.1993 je bila v Narodni in univerzitetni knjižnici izredna seja Strokovnega sveta za knjižničarstvo Republike Slovenije. V nadaljevanju objavljamo zapisnik izredne seje in dopis, ki ga je predsednik Strokovnega sveta Stane Čehovin poslal pristojnim ministrstvom, v skladu s sklepom sprejetim na izredni seji.

Z A P I S N I K

izredne seje Strokovnega sveta za knjižničarstvo Republike Slovenije, ki je bila dne 11.10.1993 ob 9.30 uri v Narodni in univerzitetni knjižnici.

Prisotni člani: mag. Melita Ambrožič, Stane Čehovin, Silvo Fatur, Franka Inkret, Ančka Korže-Strajnar, Tomo Martelanc, Marjetka Primožič (namesto mag. Ceneta Bavca), mag. Bernard Rajh

Drugi prisotni: Ivan Kanič, Marjan Zlobec (Delo), Mirjana Ravnjak (TVS), Ana Martelanc

Opravičeno odsotni: mag. Nada Češnovar, Breda Filo

Dnevni red:

1. Obravnava in verifikacija dopisa ministrom

2. Razno

Sejo je vodil predsednik Strokovnega sveta Stane Čehovin.

AD 1/

Uvodno obrazložitev je podal Stane Čehovin. Pojasnil je, da se je za izredno sejo odločil, ker je položaj v knjižničarstvu težak in se problemi prepočasi rešujejo. Zaradi tega je napisal pristojnim ministrom dopis. V tem dopisu niso zajeti vsi problemi knjižničnega informacijskega sistema, izpostavljeni so le najbolj pereči in sicer: kadrovski problemi v NUK, predvsem nezasedeno mesto ravnatelja NUK, izgradnja Univerzitetne knjižnice, financiranje celotnega sistema in zakonodaje s področja knjižničarstva.

Predsednik je Strokovni svet seznanil, da je na njegov dopis odgovorilo le Ministrstvo za kulturo. Ostali dve ministrstvi se nista odzvali. Glede na to se je predsednik odločil, da ponudi Vladi Republike Slovenije svoj odstop. Opozoril je, da njegov odstop ne obvezuje ostalih članov Strokovnega sveta. Odločijo naj se po svoji vesti.

V razpravi se je najprej oglašila Ančka Korže-Strajnar in povedala, da je trenutno stanje v knjižničarstvu resnično zaskrbljujoče,

kajti stroka je zelo nazadovala. Čeprav so bili prej doseženi lepi uspehi, ima sedaj občutek, da je knjižničarstvo potisnjeno na stranski tir. Proti takemu stanju mora Strokovni svet protestirati in tudi podpreti napovedano stavko delavcev NUK. Tudi sama namerava ponuditi Vladi svoj odstop.

Marjetka Primožič iz Ministrstva za znanost in tehnologijo je poudarila, da je njihovo ministrstvo vseskozi podpiralo razvoj knjižničnega informacijskega sistema. Veliko je pomagalo NUK. Opozorila je, da je dopis NUK odvrnil nekatere interesente za mesto ravnatelja, da bi se prijavili. Imela je tudi pripombe na delo Strokovnega sveta. Menila je tudi, da bi morala biti NUK osrednja inštitucija v knjižničnem informacijskem sistemu in ne IZUM. Pojasnila je, da Vlada načrtuje spremembo odloka o ustanovitvi Univerzitetnega inštituta informacijskih znanosti.

Tomo Martelanc je dejal, da ga skrbi odnos države do knjižničarstva in posebej do NUK. NUK, ki naj bi bila vodilna inštitucija na področju knjižničarstva, se pa ne more razvijati, ker nima dveh vodilnih delavcev. Neurejeno stanje v NUK vpliva negativno tudi na celoten knjižnični informacijski sistem in na delo Strokovnega sveta. Menil je, da je pri imenovanju ravnatelja NUK preveč prisotna politika. Obenem je pripomnil, da bi se morali knjižničarji prej oglasiti in bi za nastalo situacijo lahko več storili. Javnost je treba opozoriti na najbolj pereče probleme NUK in celotnega knjižničarstva.

Mag. Bernard Rajh je poudaril, da so odgovorne osebe na ministrstvih veliko obljubljale. Opozoril je tudi, da je osnovni nesporazum nastal zaradi Odloka o ustanovitvi Univerzitetnega inštituta informacijskih znanosti, ki je v nasprotju z Zakonom o knjižničarstvu. Pripomnil je tudi, da v Zakonu o Univerzi ni dovolj omenjena knjižničarska dejavnost. Poudaril je, da je zmotno mnenje, da za sprejem zakona o knjižničarstvu stališče stroke ni bi-

stvenega pomena. Odnos do knjižničarstva se po njegovo kaže tudi v dejstvu, da se je praznovanja 90-letnice UKM udeležil le predsednik države Milan Kučan, od ministrstev pa ni bil nihče prisoten. Menil je, da je Ministrstvo za znanost in tehnologijo veliko storilo za knjižničarsko stroko, vendar nastajajo problemi pri medresorskem usklajevanju. Opozoril je, da dobiva knjižničarstvo premalo informacij iz ministrstev.

Stane Čehovin je poudaril, da imenovanje ravnatelja NUK ne more biti samo stvar delavcev NUK, ampak širše družbe. Zaradi tega je ravnanje ministrstev v tem postopku nedopustno. Menil je, da bi se morala pristojna ministrstva učinkoviteje vključiti v iskanje novega ravnatelja NUK, saj je to osrednja nacionalna inštitucija.

Mag. Melita Ambrožič je opozorila, da je tudi Enota za razvoj knjižničarstva pri NUK dejansko brez vodstva in je kadrovsko okrnjena, kar že ima vidne posledice pri razvoju stroke. Omenila pa je, da imajo delavci enote kljub težavam dobre stike z Ministrstvom za znanost in tehnologijo. Poudarila je tudi, da smo knjižničarji lahko ponosni na naš knjižnični informacijski sistem tudi v primerjavi s podobnimi sistemi v tujini. Naša država pa se tega napredka očitno ne zaveda.

Franka Inkret je menila, da bi Republika Slovenija kot ustanoviteljica NUK morala več storiti za to knjižnico. Opozorila je, da bo imelo letos veliko osrednjih kulturnih inštitucij izgubo. NUK je z osamosvojitvijo Slovenije dobila še dodatne naloge, zato jih ne bo mogla izvesti z ozirom na manjša finančna sredstva. Predlagala je, da bi morali biti knjižničarji pri reševanju problemov bolj agresivni.

Ančka Korže-Strajnar je še dodala, da bi moral NUK opraviti temeljito notranjo reformo, toda brez vodstva reforma ni mogoča. Opozorila je tudi na problem nabave gradiva: dotok novih gradiv v knjižnice je praktično ustavljen zaradi pomanjkanja denarja.

Silvo Fatur se je strinjal s trditvijo, da je ključni problem NUK kadrovski, ker je brez vodstva, vendar je opozoril tudi na pomembnost delovanja Strokovnega sveta kot organa Vlade Republike Slovenije. Ima vtis, da Vlada Strokovnega sveta za knjižničarstvo sploh ne potrebuje, saj se vse pomembnejše odločitve v zvezi z knjižničarstvom sprejemajo mimo njega. Predlagal je, naj Strokovni svet na tej seji zavzame tudi stališča do številnih problemov v knjižničarstvu. S temi stališči je potrebno seznaniti javnost in odgovorna ministrstva.

Mag. Bernard Rajh je opozoril, da bi morala ministrstva pri financiranju enakopravno obravnavati vse inštitucije, tako kulturne kot šolske in znanstvene. Obenem je predlagal, naj tudi ministrstva in vse ostale inštitucije poiščejo notranje rezerve.

Tomo Martelanc se je strinjal s Faturjevim predlogom. Javnost je potrebno opozoriti na bistvene probleme knjižničnega informacijskega sistema in sicer na: imenovanje ravnatelja NUK, gradnjo Univerzitetne knjižnice, neustrezno financiranje knjižničarstva in oblikovanje zakonodaje na tem področju. Predlagal je, naj ta stališča, na osnovi pisma predsednika in razprave na seji, pripravi tričlanska skupina, ki jo bo imenoval Strokovni svet.

Predsednik Stane Čehovin se je s predlogom Faturja in Martelanca strinjal in predlagal naslednji sklep: V delovno skupino za pripravo stališč se imenujejo Ančka Korže-Strajnar, mag. Bernard Rajh in Stane Čehovin.

Stališča je treba nasloviti trem ministrom, predsedniku Vlade, predsedniku Državnega zbora, predsedniku Državnega sveta, predsedniku Odbora Državnega zbora za kulturo, šolstvo in šport ter sredstvom obveščanja.

Strokovni svet je predlog soglasno sprejel.

Po izčrpnih razpravi so se naslednji na seji prisotni člani odločili, da odstopijo in predlagajo Vladi Republike Slovenije, naj njihov odstop sprejme ter nastalo situacijo razreši v

okviru predvidenih ukrepov. Odstopili so:

Stane Čehovin, predsednik,
Silvo Fatur, član,
Tomo Martelanc, član,
mag. Bernard Rajh, član,
Franka Inkret, članica,
mag. Melita Ambrožič, članica,
Ančka Korže-Strajnar, članica.

Že pred sejo Strokovnega sveta je podala pisni odstop Martina Šircelj. Trije člani so bili opravičeno odsotni.

Predsednik Strokovnega sveta Stane Čehovin se je zahvalil članom za sodelovanje na tej in na vseh prejšnjih sejah. Zahvalil se je tudi novinarjem za udeležbo. Izrazil je upanje, da bo s stališči, ki jih bo Strokovni svet za knjižničarstvo naslovil ministrom, Vladi in medijem, opozoril na najbolj pereče probleme v knjižničarstvu in tudi tako pospešil njihovo reševanje.

S tem je bila sklenjena zadnja seja Strokovnega sveta za knjižničarstvo Republike Slovenije v tej sestavi.

Zapisala:
Ana Martelanc

Predsednik:
Stane Čehovin

P I S M O

Spoštovani gospodje ministri!

Strokovni svet Republike Slovenije za knjižničarstvo je na izredni seji (11.10.1993), sklicani v zvezi z razmerami v slovenskem knjižničnem informacijskem sistemu in v zvezi s pismom, ki vam ga je njegov predsednik poslal 17.9.1993, po dolgi in zavzeti razpravi, za to, da bi izpričal svojo odgovornost znotraj še veljavnega zakona o knjižničarstvu, ugotovil, da je dosežena stopnja razvoja knjižničnega informacijskega sistema v Republiki Sloveniji v mednarodnih strokovnih krogih cenjena in splošno priznana kot relativno visoka. Stroka

v Republiki Sloveniji vidi v tem pomemben dosežek in meni, da bi morala tako oceno sprejeti tudi pristojna ministrstva, hkrati pa želi opozoriti, da ne bi smeli dopuščati razmer, ki bi doseženo ovirale v nadaljnjem razvoju, ali pa celo potisnile v stagnacijo in nazadovanje.

Na osnovi zgornje ugotovitve je Strokovni svet Republike Slovenije za knjižničarstvo sprejel naslednje stališče:

1. Nedopustno je, da je Narodna in univerzitetna knjižnica, kot nosilka knjižničnega informacijskega sistema, že več kot eno leto brez ravnatelja. Tudi mesto pomočnika ravnatelja začasno zaseda vršilec dolžnosti. To ima izredno hude posledice za Narodno in univerzitetno knjižnico, ki je pred svojo notranjo reformo, za knjižnično informacijski sistem kot celoto in za delo Strokovnega sveta za knjižničarstvo.

Reševanje tega problema ne more biti prepuščeno zgolj ponovnemu razpisu, slučajnim prijavitelcem in kolektivu NUK-a. Pristojna ministrstva se morajo intenzivno vključiti v pritegnitev kandidata, ki bo kos zahtevnim in odgovornim nalogam. Narodna in univerzitetna knjižnica je vendar naša nacionalna in osrednja univerzitetna knjižnica ter seveda slovenska matična knjižnica; s tem pa vrh slovenskega knjižničnega informacijskega sistema.

2. Predlog zakona o zagotovitvi sredstev za izgradnjo Univerzitetne knjižnice v Ljubljani je Vlada v začetku oktobra poslala v parlamentarni postopek.

Glede na pomen, ki ga bo imela Univerzitetna knjižnica za nadaljnji razvoj Univerze v Ljubljani (Univerza je brez svoje osrednje knjižnice), za razvoj in delo nacionalne knjižnice in za knjižnični informacijski sistem v celoti, je spre-

jem zakona nujen. Strokovni svet za knjižničarstvo se zaveda, kakšne so materialne razmere družbe in kakšni so okviri javne porabe. Zaveda se tudi obsega sredstev potrebnih za izgradnjo univerzitetne knjižnice. Toda prav zaradi tega apelira na Državni zbor, naj se odloči modro in odgovorno, hkrati pa razvojno, ker izgradnja tega objekta pomeni investicijo v razvoj z izredno pomembnimi multiplikacijskimi učinki.

3. Strokovni svet za knjižničarstvo se je intenzivno vključil v pripravo novega zakona o knjižničarstvu (knjižničnem informacijskem sistemu). Pred več kot enim letom je razpravljal o delovnem gradivu za zakon, oblikoval vrsto stališč in mnenj ter že tedaj predlagal, naj pristojno ministrstvo oblikuje delovno skupino za pripravo zakona, sestavljeno iz predstavnikov pristojnih ministrstev in stroke.

Strokovni svet za knjižničarstvo pozdravlja namero Ministrstva za kulturo, da se omenjena delovna skupina končno oblikuje, hkrati pa opozarja, da bi se moralo delo pri pripravi zakona intenzivirati (menimo, da je popolnoma zastalo) in da bi morala biti v to delo pritegnjena stroka.

4. Strokovni svet za knjižničarstvo meni, da osnovni nesporazum pri financiranju knjižničnega informacijskega sistema izhaja iz (ne)razumevanja dejavnosti sploh. Ilustrativno se to kaže v tem, da isto ministrstvo uporablja za vrednotenje sredstev, ki imajo isti namen, različna merila. To postavlja dejavnost v neenakopraven položaj in v rdeče številke.

Drugi problem zadeva sredstva za nakup knjižničnega gradiva, ki so v sedanjem obsegu, glede na usahlo kupno moč prebivalstva in vedno večji pritisk na knjižnice, nezadostna. Ta problem se še posebej

zaostruje pri nakupu tujih periodičnih in monografskih publikacij.

Tretji problem zadeva financiranje Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani in Univerzitetne knjižnice v Mariboru kot osrednjih univerzitetnih knjižnic ter Centralne tehniške knjižnice v Ljubljani kot osrednje knjižnice za področje tehnike in naravoslovja. Potrebno je skleniti že začete aktivnosti, da posamezno knjižnico financira eno ministrstvo, hkrati pa zagotoviti sredstva za realizacijo tega.

5. Strokovni svet za knjižničarstvo je ocenil, glede na določila Zakona o knjižničarstvu, možnosti za svoje delo. Ponovno je bilo ugotovljeno, da je delo, ki ga je Strokovni svet opravil v preteklosti, zelo pomembno. Hkrati pa se je oblikovalo stališče, da (ne)odzivnost pristojnih ministrstev na predloge Strokovnega sveta in njegovega predsednika narekujejo temeljit razmislek o tem, ali bo Strokovni svet v bodoče sploh še obstajal (če bo, kje bo deloval in kakšne bodo njegove pristojnosti) in ali je sedanji še zaželen.

Zaradi tega je večina članov odstopila. Na izredni seji so to izrecno potrdili: Stane Čehovin, predsednik; Silvo Fatur, član; Tomo Martelanc, član; mag. Bernard Rajh, član; Franka Inkret, članica; mag. Melita Ambrožič, članica; Ančka Korže-Strajnar, članica. Že pred tem je pisno odstopila ga. Martina Šircelj. Ostali člani se na seji Strokovnega sveta niso opredelili, ali pa niso bili prisotni.

Na osnovi navedenega predlagam, da Vlada Republike Slovenije Strokovni svet v dosedanji sestavi razreši in razmisli o imenovanju novega.

Stane Čehovin
Predsednik

VISOKOŠOLSKE KNJIŽNICE

SEKCIJA ZA VISOKOŠOLSKE KNJIŽNICE

POROČILO O DELU (1991-1993)

Sekcija za visokošolske knjižnice v sedanji sestavi, je bila imenovana na Skupščini ZBDS leta 1991. Člani sekcije so: mag. Tomaž Bartol, Julijana del Giusto, mag. Božidar Kante, Mirana Likar-Bajželj, Ana Martelanc, mag. Tone Perčič, Zdenka Petermanec, Dajana Šiško in mag. Jože Urbanija.

V tem mandatnem obdobju je sekcija imela 3 sestanke in 3 dopisne seje. Na sejah smo obravnavali naslednjo problematiko: program dela sekcije za obdobje 1991-1993, predlog etičnega kodeksa knjižničnih delavcev, pripombe za zakon o plačah delavcev v javnih vzgojnoizobraževalnih zavodih, status visokošolskih knjižničarjev, zakon o visokem šolstvu, merila za financiranje visokošolskih knjižnic ter druge tekoče probleme. Organizirali smo tudi okroglo mizo v okviru posvetovanja ZBDS leta 1992 na temo: Možnosti trženja informacij. Za jesensko posvetovanje ZBDS 1993, pa smo pripravili okroglo mizo na temo: Visokošolski knjižničarji med vizijo in realnostjo.

Največ pozornosti smo posvetili problemu statusa visokošolskih knjižničarjev. V prizadevanjih za izboljšanje statusa smo med

drugimi akcijami obiskali rektorja Univerze v Ljubljani, akad. prof. dr. Tišlerja. Sestanek s prof. dr. Križmanom, rektorjem mariborske univerze, pa je zaradi njegove prezasedenosti žal odpadel.

Če bi ob zaključku našega prvega mandata poizkusili oceniti naše delo, bi lahko ugotovili, da kljub našim prizadevanjem nismo mogli v celoti realizirati našega programa dela, kajti reševanje nekaterih bistvenih problemov (kot npr. status visokošolskih knjižnic, plače knjižničarjev ipd.) niso v pristojnosti stroke, temveč Univerze (fakultet) in ministrstev.

Menimo, da se bo delovanje in status visokošolskih knjižnic bistveno izboljšal šele takrat, ko bo Univerza spoznala (in se tako tudi ravnala), da je knjižnična dejavnost sestavni del univerzitetne dejavnosti.

Trenutno pa žal ostajajo naše naloge in prizadevanja na ravni nenehnega opozarjanja na probleme in predlaganja strokovnih rešitev.

Ob tej priložnosti bi še prosila vse visokošolske knjižničarje, da posredujejo sekciji predloge za njeno nadaljnje delo. Za vaše sodelovanje se vam vnaprej zahvaljujem.

Ana Martelanc
predsednica sekcije

KOMISIJA ZA INFORMATIKO, DOKUMENTACIJO IN KNJIŽNIČARSTVO PRI UNIVERZI V LJUBLJANI

Na seji univerzitetnega sveta Univerze v Ljubljani, dne 22.10.1993, so bili imenovani novi člani Komisije za informatiko,

dokumentacijo in knjižničarstvo. Komisijo sestavljajo:

prof.dr. Zarjan Fabjančič, EF, predsednik
prof.dr. Tomaž Pisanski, FNT, oddelek za matematiko

doc.dr. Marjan Krisper, FER

doc. Majda Jakše-Ujčič, FF

dr. Matjaž Žaucer, CTK

mag. Janez Jug, FDV

mag. Melita Ambrožič, NUK

Novo izvoljenemu predsedniku in članom želimo veliko uspehov pri reševanju problematike visokošolskih knjižnic!

Ana Martelanc

SPLOŠNOIZOBRAŽEVALNE KNJIŽNICE

PREDLOG AMANDMAJA K PRORAČUNSKEMU MEMORANDUMU REPUBLIKE SLOVENIJE ZA LETA 1994-1997

“Za investicije v javne knjižnične zavode, splošnoizobraževalne knjižnice I. in II. skupine, ki delujejo na območjih z več kot 50.000 prebivalci, se nameni del namenskih sredstev iz državnega proračuna.”

Obrazložitev:

Država, zavezana s Splošno deklaracijo o

človekovih pravicah, uveljavlja načelo dostopnosti informacij, izobraževanja in kulture vsem in vsakomur s splošnoizobraževalnimi knjižnicami. Izvajanje tega je z Zakonom o knjižničarstvu (Ur.list SRS, št. 27/82, 42/86) prenesla na občine, ki morajo kot ustanovitelji zagotoviti standardom ustrezne pogoje za delo knjižnic. Večina občin svojih obveznosti ni mogla zagotavljati, zato je država priskočila na pomoč z odkupom knjig za knjižnice in z opremljanjem nekaterih knjižnic v demografsko ogroženih krajih.

Z novo ureditvijo zakonodaje pa so se občinska sredstva za družbene dejavnosti močno skrčila in za knjižnice ostala celo pod ravnijsko tekočega vzdrževanja obstoječega stanja, ki niti minimalnim standardom ne ustreza. Tako se kriza še pogloblja, še posebno izrazito na področju prostora.

Prostorsko stisko splošnoizobraževalnih knjižnic I. in II. skupine, ki svojo dejavnost (domoznanstvo, matičnost, posredovanje zahtevnih informacij in gradiva...) posredujejo navzdol, v manjše občine svojega okolja, in navzgor do nacionalne knjižnice, zaradi potreb uporabnikov v knjižničnem informacijskem sistemu, ne bodo mogle občine, kjer je sedež osrednje knjižnice, same reševati. Večina teh knjižnic ne dosega niti minimalnih standardov prostora (11 do 14), razpon sega od 46 % do 91 %. Prostori, v katerih so, so nefunkcionalni in pogosto na več lokacijah; potrebni so obnove, prenove ali nadomestne gradnje. Obstoječa mreža ima že načrtovane investicije in nekatere od teh so nujne (Novo mesto, Kranj, Ptuj, Murska Sobota, Nova Gorica).

Nujnost pogojuje potrebe uporabnikov, ki jim knjižnice v neustreznih pogojih ne morejo posredovati potrebno litera-

turo, informacijo, ki jo potrebujejo, tako kot država potrebuje izobražene, informirane in kulturne državljane - zato bo v državnem proračunu poskrbela tudi za sredstva za splošnoizobraževalne knjižnice.

Silva Novljan

ALPE-JADRAN, SEKCIJA ZA SPLOŠNOIZOBRAŽEVALNE KNJIŽNICE

Letos smo se udeležili strokovnega srečanja knjižničarjev splošnoizobraževalnih knjižnic dežel Alpe-Jadran štirje predstavniki iz Slovenije (Terezija Antolin in Jože Pap iz splošnoizobraževalne knjižnice Murska Sobota ter Dragica Turjak in Barbara Kovač iz Mariborske knjižnice). Posvetovanje je bilo od 5.-7. oktobra 1993 v kraju Győr na Madžarskem.

Poslušali smo zanimive referate kolegov iz Avstrije, Madžarske, Italije, Hrvaške, predstavnica knjižnice iz Murske Sobote pa je prebrala tudi slovenski referat, saj se g. Silva Novljan, ki je referat prispevala, posvetovanja zaradi odsotnosti ni mogla udeležiti. Teme, ki so jih predstavili udeleženci, so bile v Novicah že objavljene, zato bomo navedli samo nekaj ugotovitev in zaključkov, do katerih smo prišli med poslušanjem, diskusijami in druženjem v teh dneh.

Glede na to kar smo slišali o položaju in organiziranosti javnih knjižnic v regiji Alpe-Jadran, smo slovenski predstavniki ugotovili, da smo povezanost računalniškega knjižničnega informacijskega sistema v Sloveniji že zelo visoko

razvili, da so vertikalne in horizontalne povezave med različnimi in enakimi tipi knjižnic v primerjavi z drugimi deželami (Avstrija, Madžarska) na kar visoki ravni. Pripravljamo nov zakon, ki bo kakor že sedanj, vključeval vse tipe knjižnic v enem dokumentu. Zakon manjka Avstrijcem, Madžarom in Italijanom. Predvsem pri poslušanju referatov kolegov iz Madžarske in Avstrije smo dobili občutek, da so javne knjižnice v veliki meri prepuščene same sebi in med njimi ni koordinacije, manjka pa tudi povezava med različnimi tipi knjižnic.

Dr. Đurđa Mesić, strokovna sodelavka iz Nacionalne in univerzitetne knjižnice v Zagrebu, je v imenu svojih odsotnih kolegic predstavila predlog koncepta informacijskega sistema Alpe-Jadran – javne knjižnice, kjer bi kreirali bazo s podatki o javnih knjižnicah (kratka zgodovina, organiziranost, ponudba, kontaktne osebe...). Predstavniki iz Slovenije smo ugotovili, da bomo podobne vrste bazo, ki jo načrtujejo v okviru dežel Alpe-Jadran, v kratkem začeli uporabljati tudi udeleženci sistema COBISS v Sloveniji (COLIB referalna baza podatkov tipa vodnika, ki je kolikor nam je znano trenutno še v testiranju v NUK). Slovenski udeleženci smo izkoristili priložnost in smo na koncu posvetovanja na kratko predstavili tudi knjižnični informacijski sistem Slovenije (COBISS).

Zadnji dan popoldne je bilo še zasedanje delovne skupine javnih knjižnic dežel Alpe-Jadran, kjer so sprejeli naslednje sklepe:

- (a) Skupina splošnoizobraževalnih knjižnic v skupnosti Alpe-Jadran se bo v bodoče sestajala vsako leto.
- (b) Predvidoma v letu 1995 bo organi-

zirana razstava nove oz. obnovljene splošnoizobraževalne knjižnice na Hrvaškem (Zadar), s prezentacijo pohištva in opreme.

- (c) Izdaja publikacije o splošnoizobraževalnih knjižnicah v skupnosti Alpe-Jadran (zgodovinski opis, delovanje knjižnic,...).
- (d) Organizacija treh štipendij (v trajanju enega meseca) vsako leto. Knjižnice naj bi ponudile možnosti za izmenjavo delovnih izkušenj v obliki enomesečnih štipendij.
- (e) Skupina splošnoizobraževalnih knjižnic Alpe-Jadran želi izdati bilten oz. adresar pomembnejših splošnoizobraževalnih knjižnic Alpe-Jadran, zato mora vsaka država poslati opis svojih pomembnejših knjižnic (tistih, ki delujejo na področju s 30.000 prebivalci) v Győr, gospodu:

MEZEI GYÖRGY

Kisalföldi könyvtárosok és
Könyvtárak Egyesülete 9021 GYŐR,
Baross G. u.4
Madžarska

Opis mora vsebovati: naslov knjižnice, telefon, telefax, ravnatelj oz. kontaktna oseba, poglavitne značilnosti knjižnice (dejavnosti, ki jih opravlja).

- (f) Predlogi za srečanje v letu 1994: Radkersburg ali Gorica. Srečanje bi naj bilo predvidoma v aprilu.

V času posvetovanja smo si v Győru ogledali županijsko knjižnico, ki nekako ustreza tipu splošnoizobraževalne knjižnice (pokrajinske in študijske knjižnice) v

Sloveniji. Bibliotekarka nam je prijazno razkazala knjižnico. Povedala je, da te vrste knjižnic na Madžarskem niso povezane, da se vsaka zase odloča o organizaciji posameznih področij v knjižnici, posebnih povezav med različnimi tipi knjižnic ni menda niti na papirju. Imajo računalniško izposajo s pomočjo črtnih kod, vendar imajo v bazo vnešene le inventarne številke posameznih izvodov. Popolnih kataložnih zapisov ne vnašajo v računalnik, ker takšnega programa še nimajo, tako da poteka obdelava ročno. Ugotovili smo, da zaradi računalniške izposoje na podlagi inventarnih števil nastajajo neki dodatni ročni katalogi, ki jih uporabljajo, kadar morajo ugotavljati kateremu naslovu pripada določena inventarna številka. Načrtujejo popolnejši program, na trgu obstaja več različnih programov, sami morajo presoditi kateri je najboljši. Za bralce imajo na voljo bazo podatkov o aktualnih prireditvah, dogodkih,... v mestu Győr. Gradivo je v prostem pristopu, stroka razvrščena po vrstilih UDK, leposlovje po abecedi avtorjev oz. naslovov.

Zadnji dan smo si ogledali tudi cerkveno knjižnico v Győru, kjer so nam pokazali zakladnico škofovskih predmetov, nato pa zanimivo in bogato cerkveno oz. muzejsko knjižnico. Ustanovili so jo leta 1989, ko so iz raznih skritih cerkvenih arhivov prenesli te publikacije v sedanji prostor.

Posvetovanje je bilo zanimivo, saj smo spet pridobili nekaj izkušenj.

Barbara Kovač

Terezija Antolin

MEDNARODNI KNJIŽNI KVIZ

Na knjižnem sejmu v Frankfurtu je bil v prireditvenem šotoru Stiftung Lesen, nemške ustanove za pospeševanje branja, 7. oktobra sestanek vseh udeleženk letošnjega mednarodnega knjižnega kviza "Knjige gradijo mostove".

V letošnjem kvizu so poleg Nemčije sodelovale Avstrija, Češka, Slovaška, Poljska, Rusija, Španija, Švica, Hrvaška in Slovenija. Posamezne države so organizirale reševanje na različne načine in v različnem času; v Avstriji se na primer končuje konec oktobra, Španija pa ga je začela šele septembra in ga bo zaključila konec februarja 1994. Zato smo se na sestanku odločili, da bo žrebanje nagrajencev letošnjega kviza iz vsake države udeleženke šele v marcu 1994. Splošnoizobraževalne knjižnice v vseh slovenskih občinah naprošamo, da o tem obvestijo vse organizatorje letošnjega mednarodnega knjižnega kviza v svojem okolju, da bodo po potrebi lahko informirali reševalce letošnjega kviza.

Iz dveh držav so prišli predlogi za mednarodni knjižni kviz v letu 1994: Rusi so pripravili vprašalnik in plakat na temo ekologija, Nizozemci pa za prosti čas. Sprejet je bil nizozemski predlog in obljubili so, da bomo dobili osnutek vprašalnika in plakata že v letošnjem novembru. Predlagajo, da bi vsaka država udeleženka sama priredila vprašalnik za svoje razmere in tudi knjige vključila po svoji presoji. Začetek in konec reševanja bi vsaka država organizirala po svoje. Izgublja se torej mednarodnost mednarodnega knjižnega kviza. Govorilo se je tudi, da niti mednarodne nagrade ne bi žrebali vsako leto, ampak morda le na dve

leti.

Čakamo na osnutek vprašalnika in plakata iz Nizozemske; potem pa bomo v Pionirski knjižnici takoj pričeli s pripravo gradiva za kviz in na Zvezi bralnih značk bodo izdelali slovenski vprašalnik. Tako bomo s slovensko akcijo zares lahko začeli takoj po zimskih počitnicah. Naj ponovimo, da bomo za sodelovanje spet morali naprositi splošnoizobraževalne knjižnice v vseh slovenskih občinah in preko njih predvsem vse šolske knjižnice.

Kviz v prihodnjem letu bo torej namenjen predvsem prostemu času in ker je leto 1994 Mednarodno leto družine, bomo poskušali pripraviti kviz o prostočasnih aktivnostih v družini, o družinskem branju in obenem bomo pozorni, da bodo nekatera vprašanja tudi ekološko obarvana.

Tilka Jamnik

PRVI ŠTUDIJSKI KROŽKI PRI NAS

Andragoški center Slovenije je zaključil prvi tečaj za mentorje in vodje študijskih krožkov. To je le ena izmed aktivnosti neformalnega izobraževanja odraslih, ki interesno združuje odrasle, da si ob usklajevalski vlogi mentorja medsebojno bogatijo in delijo znanje. Njihovo delo naj bi temeljilo na sociokulturni animaciji, na povezovanju učenja z akcijo ali z določenim namenom v socialnem okolju.

Središča za interesne študijske krožke so sedaj vzpostavlja pri delavskih univerzah v Šentjurju, Škofji Loki, Postojni, Ormožu, Radovljici, Sežani, Ilirski Bistrici, Mežici, Kanalu ob Soči, Žalcu, Trebnjem, Lenartu, Grosupljem, Tolminu, Trzinu, Velenju. To je

priložnost, da se splošnoizobraževalne knjižnice povežejo (če se še niso) z delavskimi univerzami oz. mentorji in jim predstavijo svojo dejavnost, možnosti za sodelovanje. Možnosti najlažje vsaka knjižnica sama oceni, pri tem pa naj ne spregleda dejstva, da taka skupina ljudi ne uporablja le uslug knjižnice (prostor za sestajanje, za predstavitev njihove dejavnosti, uporaba knjižničnega gradiva in aparatur...), ampak je lahko pomočnik, sodelavec pri delu knjižnice in izvajanju njenega programa, še posebno če je v izobraževanje odraslih vključeno tudi seznanjanje oz. učenje uporabe knjižnice in njenega gradiva. Odrasli lahko s svojim znanjem in izkušnjami pomagajo pri distribuciji izločenega knjižničnega gradiva, pri pripravljanju ali izvajanju prireditev; branje in pripovedovanje pravljic, zgodb, predstavitev strokovnih knjig, pomoč pri učenju branja, pri učenju, pri postavitvi razstave, pri akcijskih prireditvah, npr. zaključna prireditev ob kvizu, vodenje po razstavah, pomoč pri izdelovanju bibliografij, i.pd.

Karkoli knjižnica ponudi v sodelovanje, ne sme biti razumljeno ali oblikovano kot zaposlitev odraslih v knjižnici, ampak kot prispevek neke skupine odraslih, ki lahko s svojim delom, znanjem in izkušnjami obogati vsakega člana študijskega krožka in skupnost, v kateri ta deluje.

Vse dodatne informacije dobite pri Andragoškem centru Slovenije, tel. (061) 446-482, ki prireja tudi različne oblike izobraževanja za svetovanje odraslim.

Silva Novljan

ŠOLSKE KNJIŽNICE

SKUPNI AKTIV ŠOLSKIH KNJIŽničARJEV IN RAVNATELJEV

V petek, 22.10.1993, smo imeli na Srednji trgovski šoli Maribor skupni aktiv ravnateljev in srednješolskih knjižničarjev, ki sta ustanovljena pri Zavodu RS za šolstvo in šport, OE Maribor.

Na aktiv sem povabila predstavnici matične službe Mariborske knjižnice Barbaro Kovač in Moniko Čermelj, predstavnic UKM mag. Ireno Sapač in pedagoško svetovalko za knjižnično dejavnost Zavoda RS za šolstvo in šport mag. Emo Stružnik.

Na sestanku smo najprej predstavili mesto in vlogo šolske knjižnice v vzgojno-izobraževalnem procesu s poudarkom na ustreznem izboru informacijskih virov, ki so potrebni za izvajanje sodobnega pedagoškega procesa. Barbara Kovač in Monika Čermelj sta predstavili rezultate obdelave anket o stanju srednješolskih knjižnic v Mariboru in Ptuj v primerjavi s strokovnimi standardi za šolske knjižnice. Izkazalo se je, da je največja problematika šolskih knjižnic prostorska stiska, saj nobena knjižnica ne ustreza standardom, nekatere celo zelo zaostajajo za njimi. Tudi prirast gradiva je nizek in je zaostajanje za strokovnimi standardi (1.5 na učenca) veliko. V razgovoru smo prišli do zaključkov, da je to posledica

tega, ker šole ne dobivajo namenskih sredstev za nabavo knjižničnega gradiva, zato šole pri izboru in nabavi knjižničnega gradiva ravnajo različno. Glede prostorske problematike pa bi se morala problematika neustreznih šolskih knjižnic reševati v okviru ustreznih materialnih pogojev za izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa na šoli. Na to bi morali biti pozorni tudi pri bodočih verifikacijah šol.

V drugem delu aktiva so se vrstila vprašanja predvsem ravnateljev pedagoški svetovalki mag. Emi Stružnik, ki je na vprašanja odgovarjala in pojasnjevala stališča Ministrstva in Zavoda za šolstvo. Naj izpostavim nekatere:

- največ vprašanj in nejasnosti je bilo v zvezi s standardi in normativi za sistematizacijo delovnega mesta (ali delovnih mest) knjižničarja,
- šole naj bi dobile namenska sredstva za nabavo ustrezne literature,
- v zvezi z bodočo maturo in gradivi, ki jih bodo za to potrebovali učenci in učitelji, naj država zagotovi sredstva in določi potrebno število obveznih in priporočenih gradiv glede na število učencev, ki bodo opravljali tako obvezne kot izbirne predmete,
- kdaj bodo tudi šolske knjižnice povezane v računalniške mreže in s tem javno dostopni njihovi katalogi, saj bi tudi na ta način lahko medsebojno sodelovali in koordinirali šolsko delo in izmenjavali določena gradiva,
- kdo naj opravlja selekcijo za izbor ustreznih informacijskih virov, ki jih šole potrebujejo za pouk pri posameznih predmetih,
- zakaj sploh potrebujemo toliko šolskih knjižnic, če pa imamo že toliko javnih knjižnic,
- kaj morajo šolske knjižnice nuditi svo-

jim uporabnikom in kaj ostale knjižnice svojim....

Debata je bila torej burna, večina ravnateljev je pokazala dovolj zanimanja in razumevanja za delovanje šolskih knjižnic, glede na nekatera vprašanja pa je bila ideja o skupnem aktivu ravnateljev in knjižničarjev več kot upravičena in upam, da bo delovanje in sodelovanje (knjižničar, strokovni aktiv učiteljev, ravnatelj) na nekaterih šolah v bodoče boljše.

Po končanem aktivu smo se vsi skupaj udeležili slovesne otvoritve nove šolske knjižnice Srednje trgoške šole. Pridobitev nove knjižnice na tej šoli je zasluga prizadevne knjižničarke Nade Polič, ki je samo v enem letu pedagoškega delovanja (brez ustrezne šolske knjižnice, v sodelovanju predvsem z Mariborsko knjižnico) dokazala in prepričala vodstvo šole, da podobna šola brez šolske knjižnice ne more uspešno delovati.

Majda Steinbuch
vodja aktiva

KAJ OZIROMA ČESA TE LAHKO NAUČI KNJIŽNIČAR?

SODELOVANJE DVEH VRST KNJIŽNIC

Sodelovanje med Knjižnico Grosuplje in Srednješolsko knjižnico v Ivančni Gorici poteka že dalj časa - največ v izmenjavi oz. izposoji gradiva in iskanju informacij za uporabnike.

Lansko leto pa smo v okviru izbirnih vsebin razvili novo relacijo sodelovanja -

vzgojo uporabnika v samostojnega iskalca informacij s pomočjo vseh pomagala, ki jih ima knjižnica (katalogov, priročnikov...). Z dijaki prvih letnikov gimnazijske in ekonomske usmeritve Srednje šole Josip Jurčič iz Ivančne Gorice obiščemo Knjižnico Grosuplje. V prvem delu jih seznanimo s pomočjo diapozitivov z razvojem pisav in z zgodovino knjige in knjižnic. Dijaki se seznani s pojmi: slikopisi, hieroglifi, klinopisi, inkunabule, inicialke, iluminacije... Po prvem - zgodovinskem delu - preidemo na vrste knjižnic danes in podrobnejšo predstavitev UDK sistema.

Po natančnih navodilih se začne Živahno in ustvarjalno iskanje literature po knjižnici. Učenci iščejo strokovno literaturo - predvsem splošne priročnike in zgodovinske preglede.

Po končanem delu poročajo o rezultatih iskanja. Pravilno poročanje zahteva tudi natančno navajanje literature po določenih pravilih. Tovrstno delo pomaga pri zbiranju gradiva za različne referate in pisanje seminarskih nalog ter kasneje tudi diplomskih nalog.

S tem je knjižničarjeva naloga pri pripravljanju uporabnika za aktivnega in samostojnega iskalca informacij izpolnjena. Tako usposobljen uporabnik je pripravljen za premagovanje marsikatero oviro na poti izobraževanja.

Milena Bon
Srednješolska knjižnica v Ivančni Gorici

PREDSTAVLJAMO VAM

POSVETOVANJE SVETOVALNEGA TELESA ISBN AGENCIJ

14. in 15. oktobra 1993 je v Budimpešti potekalo posvetovanje svetovalnega telesa ISBN agencij, ki sem se ga kot vodja Slovenske agencije za ISBN udeležila tudi sama. Finančna sredstva za stroške potovanja je prispevala Open Society Fund - Ljubljana in za pomoč se ji toplo zahvaljujem.

Letošnje posvetovanje je bilo že 21. po vrsti in udeležilo se ga je do sedaj največje število predstavnikov nacionalnih ISBN agencij.

Dnevni red posvetovanja je bil zelo obsežen, dejavnost Mednarodne ISBN agencije v preteklem letu je bila zelo peštra in uspešna, prav nič pa ne zaostajajo poročila nacionalnih agencij, ki se lahko pohvalijo z vedno večjim številom založnikov sodelujočih v sistemu ISBN. Vsakoletni rezultat našega prizadevanja so trije zajetni zvezki z naslovom Publishers' International ISBN Directory (PIID), ki preraščajo sami sebe. Dosedanje izdaje so bile zasnovane tako, da vsak posamezni zvezek (abecedni imenski, geografski in numerični pristop) prinaša celotni opis vsake založbe. Da bi zmanjšali stroške priprave, tiskanja, zlasti pa distribucije, smo se odličili, da so popolni opisi vsake založbe v enem samem zvezku

(samo po enem pristopu), druga dva pristopa pa se objavita kot kazali. Ker se nismo mogli zediniti, kateri od treh pristopov naj nosi popolni opis in katera dva naj bi vsebovala le kazali, stališče založnika pa je znano, smo pooblastili Mednarodno ISBN agencijo, da skupaj z založnikom poiščeta najustreznejšo obliko. Do naslednjega srečanja pa naj najuspešnejši nacionalni agenciji (ZDA in Velika Britanija) v sodelovanju z Mednarodno ISBN agencijo pripravita predlog o prehodu iz tiskane oblike PIID na PIID na CD-ROMu.

Mednarodna ISMN agencija, agencija za številčenje glasbenih tiskov, je bila ustanovljena v juliju 1993, s podpisom pogodbe med Staatsbibliothek v Berlinu in Mednarodno organizacijo za standardizacijo, ki bo v naslednjem letu objavila ustrezeni standard, katerega predlog je že objavila ISBN review. Dodeljevanje ISMN oznak bo poverjeno nacionalnim agencijam pod kontrolo Mednarodne ISBN agencije.

Navodila o številčenju elektronskih publikacij, ki jih pripravljata direktorja Mednarodne ISBN agencije in ISSN centra, so že pripravljena in usklajena z ISO/TC 46 ter bodo objavljena spomladi 1994.

Sledila je predstavitev projekta EDI-TEUR, kar pomeni prenos informacij o knjižni produkciji z enega računalnika na drugega, kar olajša delo založnikom, knjigotrščem, knjižničarjem. V ta namen so razvili EDIFACT format, ki ga uporabljajo nato vsi, ki se poslužujejo EDI (Electronic Data Interchange) sistema.

Agencije, ki se že dalj časa ukvarjajo z dodeljevanjem ISBN oznak tudi neknjižnemu gradivu, zahtevajo od Mednarodne agencije trdnjše navodila o zvrsteh neknjižnega gradiva, ki lahko oziroma mora dobiti ISBN oznako. V ta

namen bo do naslednjega srečanja skupina skandinavskih nacionalnih agencij v sodelovanju z Mednarodno ISBN agencijo pripravila predlog natančnejših navodil o uporabi ISBN oznak za neknjižno gradivo.

V okviru medbibliotečne izposoje je IFLA raziskovala uporabo ISBN oznak v knjižnicah. Na vprašalnik so dobili le 42 % odgovorov in ugotovili, da ISBN oznake uporabljajo v knjižnicah zlasti v razvitem svetu pri iskanju v on-line katalogih; ISBN oznake so pomembna, vendar ne edina informacija o publikacijah. Poročilo o tej raziskavi bo objavljeno tudi v ISBN review.

Predstavitve programa za izračun kontrolnih števil za tiste agencije, ki še niso avtomatizirale svojega poslovanja, je bila zanimiva. Program lahko dobi vsakdo brezplačno pri Mednarodni ISBN agenciji, pogoj je le PC. Cilj Mednarodne ISBN agencije je tudi, da bi vsaka nacionalna ISBN agencija v bodoče lahko zahtevala dobila program za svoje delovanje.

Srečanje smo zaključili z zahvalo gostiteljici, Madžarski narodni knjižnici, za uspešno organizacijo posvetovanja in s povabilom na naslednje srečanje v četrtek po Frankfurtškem knjižnem sejmu 1994 v Berlinu.

Naslednji dan so nas prijazni gostitelji popeljali na ogled njihove knjižnice, ki se lahko pohvali s prekrasnimi prostori v palači, ki zviška obvladuje pogled na Donavo. Sama sem z nekaterimi drugimi kolegi obiskala še knjižnico madžarske Akademije znanosti in umetnosti, ki se kljub renoviranim prostorom in boljšim pogojem dela, vendarle otepa tudi z nam zelo znanimi problemi. Drugi kolegi pa so si med tem časom ogledali knjižnico madžarskega parlamenta,

ter knjižnico Evropskega dokumentacijskega centra. Udeleženci posvetovanja so svoje letno srečanje zaključili z ogledom mesta.

Alenka Kanič

POGLED V AMERIŠKE KNJIŽNICE

Ljubeznivosti in razumevanju skupine pedagoških delavcev in učencev II. gimnazije Maribor se moram zahvaliti, da mi je uspelo brez večjih priprav pokukati v šole oz. šolske knjižnice, ker so dovolili, da se jim priključim pri načrtovanem 14-dnevnem strokovnem potovanju v ZDA. Za mojo željo pa se je našlo razumevanje tudi pri Ministrstvu za kulturo, Ministrstvu za šolstvo in šport, Open Society Fundu in Narodni in univerzitetni knjižnici, ki so finančno podprli moje potovanje. Vsem se zahvaljujem (morda bo ste iz tega poročila razbrali, zakaj).

Ogled šolskih knjižnic v Niskayuni, država New York

Niskayuna Central School District združuje osem šol. Tri sem s kolegico Majdo Steinbuch obiskala, "Elementary School" (1-5 razred), "Middle School" (6-8 razred) in "High School" (srednja štiriletna šola) in si ogledala njihove knjižnice.

Šolske knjižnice vseh treh šol sodijo po pogojih dela in delu med boljše v državi New York pa tudi v ZDA. Lokalne oblasti namenjajo namreč izobraževanju in knjižnicam več kot minimalno državno predpisano vsoto. Programsko zasnovane knjižnice posamezne šole pripravlja in po sprejetju programa uresničuje vodja

šolske knjižnice s sodelavci, skupaj s pedagoškim kolektivom šole, katerega enakovredni član je. Za enakomeren razvoj knjižnic celotnega območja pa skrbi direktor šolskih knjižnic, tudi s skupnim oblikovanjem programa dela in razvoja knjižnic in njegovim uveljavljanjem pri financerju. Taka organiziranost je zagotovilo za strokovnost, spremljanje dela in nadzor, kjer so dobre knjižnice in knjižničarji poznani v celem sistemu, slabi pa tvegajo celo izgubo delovnega mesta.

Knjižnice povezuje enoten računalniški komunikacijski sistem, ki omogoča hitro nabavo za knjižnice že strokovno obdelanega knjižničnega gradiva, online dostopnost katalogov in drugih baz podatkov na lokalni in državni ravni, možnost rezervacije gradiva in medknjižnično izposajo. Knjižnice so priključene tudi na Internet.

V tehnološko dobro opremljeni knjižnici, s predvidljivim rednim financiranjem za nabavo že obdelanega gradiva, se knjižničar lahko posveča selekciji knjižničnega gradiva za nakup, kar opravi s pomočjo anotiranih bibliografij, katerih anotacije izdelujejo strokovno, psihološko in pedagoško podkovani strokovnjaki, in organizaciji dela ter individualnemu in skupinskemu pedagoškemu delu z uporabniki.

Temelj knjižničnega gradiva je še zmeraj knjižno gradivo, ki ga, predvsem po zahtevah in predlogih učiteljskega kadra, dopolnjuje neknjižno gradivo. Razmerje med leposlovnim in strokovnim gradivom se od najnižje stopnje, ker je razmerje približno polovično, na srednji stopnji prevesi v korist strokovnega s 60 %, na High School pa je leposlovja samo še 10-15 %, in sicer leposlovja, ki sodi v obvezni program. Dopolnjujejo pa ga tudi knjige, ki naj bi učence motivirale za branje, na nižjih stopnjah pa knjige različnih

težavnostnih bralnih skupin.

Šolska knjižnica je z gradivom, njegovimi oblikami, vsebino in dosegljivostjo informacij podoba demokratičnosti učnovzgojnega procesa. Za oba udeleženca v tem procesu, učitelja in učenca, je uporaba knjižnice normalna, nujna in samaposebi razumljiva. Vloga knjižničarja je v tem procesu temeljna in priznana na področju motivacije, svetovanja pri pridobivanju konkretnih znanj z različnih področij, ki so posledica zahtev pouka ali učenčevega osebnega interesa, in na področju učenja uporabe knjižnice in njenega gradiva. Za slednje je izdelan program, ki je sestavni del programa vsake šole in knjižničarji ga morajo izvajati. Da to tudi počno, vidi obiskovalec knjižnice takoj ob vstopu v knjižnico. Obiskovalci so namreč samozavestni samostojni uporabniki vsega gradiva in ustreznih aparatov za njegovo prezentacijo, pri iskanju informacij pa spretni strategji pri najučinkovitejšem izboru virov, klasičnih ali računalniških. Knjižnica v vsem času odprtosti ni nikoli brez obiskovalcev.

Za ilustracijo naših razmer še nekaj skopih podatkov o dveh knjižnicah:

1. "Middle School":

450 učencev + 30 učiteljev - 13.000 knjig (40 % leposlovja), 2000 AV, 50 naslovov periodike - kvadratura 315 m - odprto od 9. -15.30 ure - 10 skupinskih pedagoških ur tedensko - kader: 1 bibliotekar-mag., 1 pomočnik, srednja izobrazba, priučen, 1/3 tajnice.

2. "High School":

1100 učencev + 80 učiteljev - 900 m² površine - odprto od 7.15-16. ure - 980 tekočih metrov strokovne literature, 118 m leposlovja, 33 m referenčne literature,

98 m video gradiva, 9 mikročitalcev...
 - kader: 1 direktor (za vseh 8 šolskih knjižnic), 2 bibliotekarja, 2 pomočnika izposoje, 1 pomočnik za periodiko, 1 pomočnik za AV, 1 pomočnik za obdelavo (vsi pomočniki imajo srednjo izobrazbo in so večinoma polovično zaposleni), 1 tehnik, 1 tehnik za računalniško opremo, 1 tajnica. Tehnični kader skrbi tudi za vzdrževanje opreme v računalniški učilnici, glasbeni, kjer je neknjižno gradivo s področja glasbe i.p.

Razlika je jasno razvidna. Če npr. učitelj v ameriški šoli izjavi, da ni njegova skrb zadostno število za pouk potrebnega gradiva v šolski knjižnici, izveni to drugače od iste izjave našega učitelja, ker vemo, da v naših šolskih knjižnicah še ustrezno izobraženega kadra ni dovolj, pogosto pa tudi gradiva ne.

Ogled splošnoizobraževalnih knjižnic v okrožju Albany, država New York

Ogledali sva si mestno knjižnico v glavnem mestu Albany, regijsko knjižnico v Schenectady in dve njeni enoti. Potovanje se je zaključilo s površnim ogledom New York Public Library, njene enote Donnell Library Center in z ogledom Library of Congress v Washingtonu.

Tako kot šolske tudi splošnoizobraževalne knjižnice v državi New York žive v zavesti prebivalcev, ki jim za njihovo delo preko voljenih predstavnikov namenjajo tolikšna sredstva, da knjižnice posegajo v višji rang razvitosti. Predvsem pa skrbi država za komunikacijsko povezavo uporabnikov in knjižnic, za organizacijo 24 ur dostopnih podatkovnih lokalnih in drugih baz podatkov z možnostjo rezervacije gradiva.

Obdelava je centralizirana in knjižnice naročajo obdelano knjižnično gradivo, z možnostjo korekcije vsebinske obdelave za svoje gradivo v računalniškem sistemu. Gradivo, ki ga nabavijo same, obdelajo same in ga uvrstijo v lokalne računalniške baze podatkov.

Notranja organiziranost knjižnic je skoro v vseh primerih identična, razlikuje se seveda po velikosti in z dodanimi funkcijami pri velikih knjižnicah, ko te opravljajo določene naloge za svoje enote ali za dogovorjen sistem. Ne glede na velikost knjižnice in njeno funkcijo v mreži, srečamo pri vsaki naslednje oddelke oz. zbirke:

– oddelek za mlade uporabnike od 2. do 11. leta starosti (knjige so urejene po starostnih stopnjah, leposlovje ponekod tudi po tematskih skupinah, povsod pa tudi po bralnih težavnostnih stopnjah, drugje srečamo lahko ločeno postavitve knjig, primernih za različne praznične dni, ločene postavitve knjig za starše - med njimi je veliko priročnih knjig za delo s knjigo in otroki, zbirke AV gradiva, zbirke fotografij in drugih slikovnih materialov, večnamenska soba za skupinsko delo, čitalniško oblikovane koticke s periodiko, nekje tudi računalnik za učenje njegove uporabe; veliko obiskovalcev, za najmlajše so na voljo stajice in vozički) – skupina knjig za najstnike je priključena oddelku za odrasle, spremlja pa jo različno informativno gradivo, ki se dotika najstnikovih interesov, problematike njegovega življenja – takoj ob vhodu je področje splošnih informacij o dogajanju v kraju, predvsem so to lepaki, letaki, zloženke različnih oblik – obiskovalcu ob vstopu vidno so postavljene tudi novosti – zanimivo in povsod prisotno je področje zaposlovanja, informativno gradivo

o možnosti zaposlitve, prekvalifikacije, izobraževanja, naslovi služb in oseb za svetovanje in pomoč... – domoznanska zbirka – periodični tisk, splošen in strokoven s skupinsko ali individualno oblikovanimi čitalniškimi kotički – mediatečne zbirke – soba za študijsko delo za uporabnike.

Večino gradiva, tudi neknjižnega, morajo in tudi uporabljajo uporabniki samostojno, to pomeni, da imajo na voljo dovolj ustrezne opreme za njegovo uporabo: mikročitalci, računalniki, gramofoni, videorekorderji... Največkrat je knjižničar pomočnik in svetovalec pri iskanju informacij s pomočjo gradiva v referenčnih zbirkah. Velik poudarek pa dajejo knjižnice motiviranju za uporabo knjižnice, njenega gradiva, predvsem pa branju; prirejajo različne prireditve za vse starosti in interese in za različne ciljne skupine.

In za konec.

Američani, ki sem jih srečala, in po trditvah knjižničarjev, so doma v knjižnicah. Tudi knjižnice uvrščajo med svoje "big" dosežke. S knjižnicami je povezano veliko osebnih imen, okoli knjižnic in v mestih srečuješ citate o branju, knjigah, o možnostih za učenje branja. Ni vodiča brez navedbe knjižnice, nisem srečala človeka, ki bi ne vedel, kje je knjižnica. Med volonterji je zelo popularno delo v knjižnici in v vsaki sem jih srečala, zaposlene z različnimi deli, tudi s pripovedovanjem pravljic. Politiki in druge pomembne osebnosti si ustvarjajo image tudi s knjižnico. Malo bi jih pri tem lahko posnemali, saj bi naše knjižničarsko znanje z izboljšanjem pogojev dela zaživelo, recimo, v ameriški stvarnosti. S tem pa ni rečeno, da se bomo izognili problemom dela knjižnic, problematiki nepismenosti, s katerimi se ukvarjajo tudi oni, le da

se jim pri reševanju pridružijo še drugi, oz. jih k delu pritegnejo. Iz svojega poklica in svoje knjižnice pa knjižničar dela le službo, ki je javna in zmeraj na voljo za vsakogar.

Silva Novljan

RAZSTAVA OB 80-LETNICI TRŽAŠKEGA PISATELJA BORISA PAHORJA

80-letnico slovenskega tržaškega pisatelja je Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper počastila z razstavo, ki je bila na ogled v avli knjižnice od 14. septembra do 14. oktobra.

22. septembra pa je skupaj s koprskim slavističnim društvom pripravila srečanje s pisateljem, kjer je o pisateljevem delu, predvsem o romanu "Vila ob jezeru", ki je bil letos tudi ponatisnjen, spregovorila književnica Ivanka Hergold.

Gradivo je bilo razstavljeno v 11-ih vitrinah in na 17-ih panojih. Na panojih so bile razstavljene fotografije iz posameznih obdobj avtorjevega življenja, splošne ocene njegovega dela in recenzije posameznih knjig, intervjuji z avtorjem ter drugi članki. V vitrinah je bilo razstavljeno njegovo delo in sicer: prve objave, samostojne knjižne izdaje, uredniško in publicistično delo, prevodi ter dela o avtorju.

Pri pripravi razstave je knjižnica sodelovala z avtorjem, s Slovansko knjižnico iz Ljubljane (dopolnjevanje s tujimi antologijami) ter z Invest-birojem iz Kopra pri oblikovanju panojev. Po končani razstavi bo Domoznanski oddelek pripravil biblio-

grafijo Pahorjevih del.

Ljuba Vrabec

Osrednja knjižnica Srečka Vilharja

KNJIGA - OGLEDALO ČASA

RAZISKOVALNA NALOGA O STARIH KNJIGAH V SEMIČU IN OKOLICI

Ob naključnih srečanjih s knjigami starejšega datuma se je v nas začela porajati radovednost, ali je po podstrešjih še kaj takih knjig, kako stare so, kaj so v preteklosti prebirali v teh še danes pretežno kmečkih krajih in kakšen odnos imajo še živeti do teh knjig.

Vzpodbudila sem učenke, ki obiskujejo knjižničarski krožek, da so začele hoditi po vaseh in spraševati ljudi, če imajo kakšno posebno staro knjigo. Nekaterim se ni ljubilo pogledati in so jih kar na hitro odpravili, drugi so pospravili podstrešja in rekli, naj knjige kar obdržimo, saj so jim samo v napoto. Nekatere pa je skrbelo, kam bomo knjige dali, kje jih bomo shranili in ali jih bodo dobili nazaj.

Zbrale smo 65 enot knjig in časopisov, najstarejša knjiga nosi letnico 1874, najstarejši časopis pa 1870. Navzgor smo zbiranje omejile z letnico 1941. Med knjigami jih je nekaj, ki nimajo letnice, a smo predpostavile, da sodijo v naš izbor. Štiri knjige so ostale pri lastniku, izpisale smo le naslove in letnice.

Ugotovile smo, da so knjige, ki smo jih zbrale, pretežno verskega značaja, posebno tiste, ki smo jih odkrili po vaseh. Med založbami je bila najpogo-

stejša Družba svetega Mohorja, najzanimivejša pa v Cesarski kraljevi založbi šolskih knjig. V naši zbirki imamo tudi primer samozaložbe iz leta 1905. Zanimivi so se nam zdeli znaki založb, ki so praviloma izdelani kot okrasek. Posebej so nas presenečale platnice na nekaterih molitvenikih, ki so imele okraske izdelane v reliefu.

Sklenile smo, da bomo vse knjige vrnile takoj po razstavi ob koncu šolskega leta, saj v šoli na žalost tudi nimamo prostora za primerno hrambo. Ker nam ob koncu leta ni uspelo pripraviti razstave, želimo pa, da jo vidijo starši, knjige še čakajo v šoli prvega skupnega roditeljskega sestanka, ko bodo končno predstavljene.

Sestavile smo seznam vseh zbranih knjig in dodale podatek, katera družina jih hrani, čeprav se bojimo, da marsikatera tudi pri lastnikih ne bo dobila primerne prostora.

Učenke so obiskale nekaj najstarejših ljudi, ki so jim bili voljni pripovedovati o tem, kaj so v svoji mladosti brali in kje so dobili knjige ali časopise. V knjižnici pa so brskale po enciklopedijah in leksikonih za podatki o starih knjižnicah, o materialih, na katere se lahko piše, o različnih pisavah in o tisku. Uredile so miselne vzorce o tem in jih priložile nalogi.

Terezija Tomaževič
knjižničarka OŠ Semič

VAŠE MNENJE

ZAKAJ SPLOH POTREBUJEMO TOLIKO ŠOLSKIH KNJIŽNIC...

Na srečanju aktivov srednješolskih knjižničarjev in ravnateljev v Mariboru letos jeseni je bilo v pogovoru postavljeno tudi vprašanje: Zakaj sploh potrebujemo toliko šolskih knjižnic, če pa imamo že toliko javnih knjižnic.

Prva misel, ki se utrne pri tem: Vprašanje je javen dokaz, da imamo še obojih premalo, ali pa se nekaterim, kljub temu da so bile, ni bilo treba srečati z njimi.

Druga misel: Dvomljivec bi moral kdaj vstopiti v splošnoizobraževalno knjižnico in prisluhniti potrebam uporabnikov. Dobil bi odgovor. Zelo jasen, če bi jo obiskal te dni, ko mladi in njihovi starši preživljajo zaslužene prve jesenske počitnice. Množica njemu znanih učencev njegove šole ne preživlja počitnic v turističnih centrih ali pretegujoč se pred televizijo ipd., ampak išče literaturo, ker hoče (ali mora) študirati, se učiti, se pripraviti na "uspešno kariero" tudi s pomočjo gradiva, ki ga je v večini primerov kot obveznega predpisala šola. Morda bi se ob tem spomnil na obveznosti, ki jih ima šola do učencev oz. vseh udeležencev vzgojnoizobraževalnega procesa: zagotoviti šolskemu programu ustrezno dostopnost knjižničnega gradiva v šolski knjižnici in naučiti učence učiti se (in čeprav samo zato, ker spoštuje čas

učenca, njegovo potrebo po samostojnosti, po dopolnjevanju znanja,...).

Tretja misel: Knjižničarji šolskih in splošnoizobraževalnih knjižnic, morda tudi drugih, ne morejo ob tem času na počitnice, ampak morajo čas odprtosti še podaljšati, za pomočnike pa zaposliti svoje počitniško obvezne otroke.

Četrta misel: Kdo pa bo rešil vprašanje pomanjkanja knjig?

Peta misel: Priskočite na pomoč!

Šesta misel: In kdo bi moral priskočiti na pomoč (pa ni) osebi ali skupini pri oblikovanju dokumenta Ministrstva za šolstvo in šport, Ministrstva za kulturo in Ministrstva za znanost in tehnologijo "Opredelitev pristojnosti in ureditev financiranja knjižnic, knjižnične informacijske dejavnosti in sistema znanstvenega informiranja in komuniciranja"? Pozabili so namreč omeniti šolske knjižnice in ministristvo, ki jih bo financiralo.

Silva Novljan

KAJ MENITE O...

Napis na vhodnih vratih oddelka za odrasle v splošnoizobraževalni knjižnici:

"Vstop v knjižnico brez izkaznice ni dovoljen!"

Komentar: Nekaj preveč, nekaj premalo, vsekakor pa pojasnilo, kje izkaznico dobim. Vaše mnenje: kakšen bi bil napis, če bi bili vi knjižničar (ali ste) v splošnoizobraževalni knjižnici.

Silva Novljan

OBVESTILA

Zbirka revij o ornitologiji. Univerzitetna knjižnica Maribor je leta 1992 dobila v obdelavo, hranjenje in izposajo zbirko revij na temo ornitologija, ptiči, opazovanje ptic, varstvo okolja. Zbirko revij je iz Ljubljane v Maribor preneslo Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije.

Trenutno obsega zbirka 85 različnih naslovov ornitoloških revij iz mnogih dežel po svetu. Nekateri naslovi imajo tudi bogato zalogo, kar pomeni, da so na razpolago tudi številni starejši letniki. Revije je moč pregledovati v COBISS/OPAC javno dostopnem katalogu in jih kasneje medbibliotečno izposoditi. Naslove lahko poiščemo prek predmetnih oznak ornitologija - ptiči - opazovanje ptic - ekologija - serijske publikacije ali pa prek signature z oznako mikrolokacije OZ (SG=iOZ) v bazi UKM.

V sami knjižnici pa je t.i. Ornitološka zbirka postavljena na posebnem mestu v prostem pristopu v okviru naravoslovja. Ker je zbirka "živa", jo seveda dopolnjujemo z novimi številkami. Za dobavo tekočih števil posameznih naslovov skrbi gospod Franci Janžekovič, profesor biologije in predsednik Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije.

Prepričani smo, da bo gradivo za marsikoga zanimivo, zato se še posebej zahvaljujemo Društvu za odločitev, da je zbirko

ponudilo v uporabo širši javnosti. — Cirila Gabron-Vuk

Evropski gledališki bralni dan. V letošnjem letu smo zabeležili še en evropski dan. 10. oktobra je prvič stekel projekt Evropskega gledališkega bralnega dne. "Deli z nami našo zgodbo" je bil moto tega dne, ko so igralci 19-tih letos sodelujočih držav glasno brali isto zgodbo v svojem jeziku pred svojo publiko, starejšo od 6 let.

S tem dejanjem se tudi gledališča simbolično in dejansko vključujejo v širjenje bralne kulture in zbliževanje ljudi, ne samo v približevanje gledališča mladim ljudem. Zato se pri izvajanju projekta gledališče poveže s knjižnico in entuzijazem obeh je zagotovilo za uspeh tega dne.

Ideja o tem dnevu in poročilo o njej govori letošnji izvedbi je bilo poslano kolegiju ravnatelja slovenskih gledališč, s priporočilom za vključitev Slovenije v ta projekt, ki bo koristil gledališčem in knjižnicam oz. njihovim uporabnikom. — Silva Novljan

Kadrovske spremembe v NUK. Vilenka Jakac-Bizjak je bila na seji knjižničnega sveta, 20.10.1993, izvoljena za pomočnico ravnatelja NUK. 1.10.1993 je Dare Balažic postal vodja oddelka informacij in izposoje. Obema čestitamo in želimo veliko uspehov na novem delovnem mestu!

Čestitamo! Pionirska knjižnica, enota knjižnice Oton Župančič, praznuje 45. rojstni dan, 45 let ustvarjalnega, pogosto pionirskega dela, ki ne razveseljuje in izobražuje le njene mlade obiskovalce, ampak tudi odrasle posrednike dobre knjige in ostalega knjižničnega gradiva mladim obiskovalcem, predvsem pa knjižničarje mladinskih knjižnic.

Za slednje je s svojimi izkušnjami, zglednim delom za mladino od predbralnega obdobja do 15. leta starosti, z gradivom in informacijami v študijskem oddelku za mladinsko književnost in knjižničarstvo dragoceno središče, kjer se rešujejo problemi, se krešajo mnenja, dobijo ideje, preveri lastno delo, pa tudi dragoceno dopolni vsem informacijskim in dokumentacijskim centrom (npr. INDOK centru s knjižnico Enote za razvoj knjižničarstva pri NUK), ki imajo morda še več gradiva in informacij o mladinski literaturi in knjižničarstvu, a nimajo, kar ima Pionirska knjižnica - mlade uporabnike, srce in dušo svojega strokovno svetovalnega dela.

Ob tem jubileju ji želimo, da bi se njenim delavcem izpolnila želja: pridobitev **uradnega** statusa javne svetovalne in razvojne službe za mladega uporabnika knjižnic in njihovega gradiva. Tako bi njihov razvojni koncept, ki ga poznamo in spremljamo vsi knjižničarji, dobil tudi uradne in materialne možnosti za realizacijo.

Sicer pa, vabljeni na praznovanje - to pa je vsak obisk v Pionirski knjižnici! — Silva Novljan

Čestitamo! Lavričeva knjižnica v Ajdovščini se je preselila iz utesnjenih, 100 m² velikih, mračnih prostorov v 681 m²

velike nove prostore na Cesti IV. prekomorskih brigad 1.

Pri selitvi so pomagali prebivalci, ki so si v verigi podajali knjige iz rok v roke in tako oznanjali novo pridobitev. Informacija je bila učinkovita, pravijo knjižničarke. Veliko novih članov, zmeraj več obiskovalcev,... Če je zanje sedaj prostora dovolj, je pa knjižničarjev premalo. Pa pridejo tudi ti. Prebivalci te občine so dobri, zahtevni bralci in vztrajni pri doseganju svojih ciljev. Znano je, da jim je tudi v drugi polovici 19. stoletja uspelo ustanoviti čitalnico, ki ni bila le za purgarje in gospodo, ampak tudi za rokodelce in ukaželjne kmete. — Silva Novljan

Borza znanja.

V knjižnici Otona Župančiča, enoti Delavske knjižnice na Tivoljski cesti 50 v Ljubljani bodo 1.12.1993 odprli borzo znanja.

POPRAVEK

V 10. številki Knjižničarskih novic, je prišlo v seznamu "Priznanja kvalifikacij bibliotekarske stroke" do napake. Komisija za priznavanje kvalifikacij je **g. Vasiljki KOCINA iz Goriške knjižnice Franceta Bevka, priznala naziv knjižničarski referent** in ne naziv višji knjižničarski referent, kot je bilo objavljeno. Za napako se vsem prizadejim opravičujemo. — Jelka Kastelic

V KROŽENJE

KNJIŽNIČARSKE NOVICE, 3(1993), št. 11. YU ISSN 0353 - 9237.

Izdala in razmnožila: NUK, Turjaška 1, Ljubljana.

Uredila: Jelka Kastelic. Naklada: 565 izvodov.

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje Republike Slovenije št.23/179 - 92 z dne 16. 3. 1992 štejejo *Knjižničarske novice* med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3 Zakona o prometnem davku, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5 %.